

УДК 324

Коряк В.Я.

студ. гр. Ю-119 НУ «Запорізька політехніка»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РЕФЕРЕНДУМУ

Особлива роль у системі народовладдя в Україні належить референдумові, як найбільш природній формі народовладдя. Такою його можна вважати тому, що рішення референдуму вказують на істинну волю народу.

Основний Закон України – Конституція України в розділі III «Вибори. Референдум» регламентує загальні фундаментальні норми щодо референдумів в Україні. Наприклад, стаття 69 Конституції України передбачає, що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

Відповідно до статті 72 Конституції України встановлено головного суб'єкту ініціювання всеукраїнського референдуму — це громадяни України. Також з ініціативою щодо проведення всеукраїнського референдуму можуть виступити народні депутати України або Президент України. Всеукраїнський референдум проголошується за народною ініціативою на вимогу не менш як трьох мільйонів громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третинах областей і не менш як по сто тисяч підписів у кожній області.

Всеукраїнський референдум призначається Верховною Радою України або Президентом України відповідно до їхніх повноважень, встановлених Конституцією.

Також Конституція України у ст.73 зазначає, що лише всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України. Прецедентів щодо зміни території України через всеукраїнський референдум історія України не знає, хоча відомо, що 16 березня 2014 року на території Автономної Республіки Крим було проведено неконституційний та

незаконний, не визнаний ні Україною, ні міжнародною спільнотою референдум «О статусе Крыма», предметом якого було приєднання всієї території Автономної Республіки Крим до складу Російської Федерації в якості суб'єкта федерації. При цьому в бюлетені неможливо було дати негативну відповідь. Цей так званий референдум було проведено всупереч українському законодавству, а тому його рішення не мають юридичної сили і не знайшли визнання ні з боку України, ні з боку країн-учасниць ООН.

Конституція України також має забороняючі норми по відношенню до всеукраїнського референдуму. Стаття 74 Конституції України наголошує: референдум не допускається щодо законопроектів з питань податків, бюджету та амністії.

Вихідні засади щодо організації референдумів в Україні визначені Розділом III Конституції України, а більш детально врегульовані Законом України «Про народовладдя через всеукраїнський референдум» який був прийнятий Верховною Радою України 26 січня 2021 року, та лише 08 квітня 2021 року підписаний Президентом України. Прийняття цього закону було довгоочікуваним в українському суспільстві, бо з 2018 року громадяни не мали можливості реалізувати проголошене Конституцією України право брати участь у референдумі, у зв'язку з тим, що механізм реалізації цього права не був законодавчо визначеним. Це пояснюється тим, що закон який визначав такий механізм: Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 06 червня 2012 року було визнано неконституційним Рішенням Конституційного Суду України № 4-р/2018 від 26 квітня 2018 року.

Особливістю нового Закону «Про народовладдя через всеукраїнський референдум» є те, що він забороняє одночасне проведення двох найголовніших форм безпосередньої демократії — виборів і референдумів; Закон дозволяє виносити на всенародне обговорення лише одне питання. Також Закон передбачає можливість проведення електронного голосування, що з одного боку напевне є логічним в умовах проголошеної керівництвом країни диджиталізації, але може викликати питання з реалізацією принципу прямих виборів в разі неналежного законодавчого і технічного забезпечення процесу електронного голосування, а згаданий Закон не містить в собі жодних норм, які би регулювали цей процес .

Всеукраїнський референдум — безумовно є важливим і необхідним інструментом народовладдя в Україні. Цей інститут є потужним інструментом, який, при правильному підході, може дати народові України реальну можливість впливати на найважливіші процеси в державі. Проте, іншою стороною медалі цього потужного важеля впливу є неповоротність його дії. Рішення всеукраїнського референдуму за юридичною силою майже прирівнюються до Конституції України, бо саме український народ є носієм суверенітету і є єдиним джерелом влади в Україні.